

KOSOVELOVA KNJIŽNICA SEŽANA

Mojca Kos

SPODBUJANJE BRANJA PRI MLADOSTNIKI: BRALNI KLUB

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Sežana, 2017

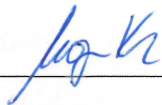
IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana Mojca Kos izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: Spodbujanje branja pri mladostnikih: bralni klub.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: _____

V Sežani, dne 30. 10. 2017

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: Mojca KOS

Naslov pisne naloge: Spodbujanje branja pri mladostnikih: bralni klub

Kraj: Sežana

Leto: 2017

Število strani: 21   Št. slik: 0   Št. preglednic: 0

Število prilog: 1   Št. strani prilog: 1

Število referenc: 31

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Kosovelovi knjižnici Sežana

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Marija Umek

UDK: 37.015.31:028.3

Ključne besede: splošne knjižnice, mladostniki, branje, motivacija, bralni klub

Izvleček: Branjeje v današnjem hitrem in modernem času zelo pomembno, saj beremo tako rekoč na vsakem koraku in ob vsaki priložnosti, vendar se mladi od branja vse bolj odmikajo. Pred nami so bodoči odrasli, ki bodo v prihodnosti soodločali pri razvoju države, a vendar marsikateri od njih ni sposoben kritične presoje vsebin, ki jih dnevno sprejema. Do kritičnega vrednotenja informacij jim lahko pomagamo tudi knjižničarji. Bralni klubi so odlična priložnost ne samo za to, da skozi pogovore o besedilih spodbujamo razmišljanje o tematikah, s katerimi se mladi srečujejo, ampak tudi za spodbujanje in ohranjanje veselja do branja pri mladostnikih. Knjižnico jim predstavimo kot zanimivo in prijetno izkušnjo, skozi pogovor pa jih naučimo samostojnega mišljenja, izražanja lastnih ter poslušanja in sprejemanja tujih mnenj.

Pisno nalogo sem zastavila kot pregled literature o motiviranju za branje in izkušnjah z bralnimi klubi doma in po svetu, z namenom pridobiti dovolj informacij za osnovanje bralnega kluba v knjižnici, kjer sem zaposlena. S krajšo anketo med mladimi obiskovalci knjižnice sem poizvedela po interesu za udeležbo pri tovrstni aktivnosti in njihovih željah pri organizaciji. Ne glede na zasnovo in ideje, ki jih ima pri uvedbi programa knjižničar, je namreč najpomembneje, da prisluhnemo in upoštevamo tudi mladostnike, ki najbolje vedo, kaj jih zanima.

KAZALO

1. Uvod	1
2. Mladostniki v knjižnici	2
3. Motivacija za branje	4
3.1 Knjižnica kot vmesnik med mladostnikom in knjigo	5
4. Bralni klub.....	8
4.1 Organizacija bralnega kluba	10
5. Praktični del.....	13
5.1 Namen raziskave in raziskovalna vprašanja	13
5.2 Metodologija	14
5.3 Rezultati raziskave.....	15
6. Razprava	16
7. Zaključek.....	17
8. Citirani viri in literatura	19
9. Priloge	I

ZAHVALA

Najprej se zahvaljujem kolektivu Kosovelove knjižnice Sežana za vse spodbude, še posebej pa moji mentorici Mariji Umek za potrpežljivost in usmerjanje.

Hvala tudi moji družini in prijateljem, ki so v tem času prevzeli del mojih obveznosti in zaupali vame.

1. UVOD

Branje je izredno pomembna aktivnost, ki nas spremlja vse življenje. Vsakodnevno smo obdani z besedilnimi sporočili, ki jih moramo znati pravilno razbrati. Mladi danes raje posegajo po avdio ali video gradivih, ki vsebino podajajo hitreje, za knjige pa si ne vzamejo časa (Grosman, 2003). Branje je samotna dejavnost, kjer sta vključena le bralec in knjiga. Tako na knjižničarjih kot tudi na učiteljih in starših je, da mladostnikom knjižnico predstavijo kot zanimiv prostor, kjer se lahko družijo, se učijo, se pogovarjajo in si seveda izposodijo gradivo za šolo in prosti čas. Kljub široko zastavljenemu proučevanju branja s študijami, povezanimi z branjem, in vlogo, ki jo ima branje pri razvoju govora in pisanja, raziskovalci namreč ugotavljajo, da ljudje vse manj berejo, čeprav je bralna sposobnost nujna za preživetje v sodobnem svetu. To je pokazala tudi raziskava Bralna kultura in nakupovanje knjig v Republiki Sloveniji, ki jo je leta 2014 izvedla Založba UMco po naročilu Ministrstva za kulturo in Javne agencije za knjigo Republike Slovenije. Rezultati so pokazali, da se je število bralcev, ki so prebrali vsaj eno knjigo v zadnjem letu, od leta 1998 do leta 2014 zmanjšalo za 3 % (Poročilo raziskave, 2014).

Raziskave kažejo, da po knjigah za prostočasno branje bolj posegajo mladi, ki imajo doma na razpolago veliko knjig in so tudi njihovi starši bralci (Elley, 1995). Iz tega lahko sklepamo, da se bodo mladostniki raje odločili za preživljanje prostega časa s knjigo, če imajo nekoga, po katerem se lahko zgledujejo. Tudi knjižnica je pomemben dejavnik za bralni razvoj mladih. Ne smemo dovoliti, da bi izgubili interes za branje in se namesto za knjige raje odločali za manj naporno sprejemanje vsebin preko televizije ali drugih kanalov (Grosman, 2003). Splošne knjižnice ponujajo prost dostop in svobodno izbiro bralnih virov in informacij, ter pomoč uporabnikom, ko jo ti potrebujejo. Fizična dostopnost pa ni nujno tudi zagotovilo za razvoj bralne pismenosti, zato je spodbujanje branja pomembno, še posebej pri mladih uporabnikih, ki se hkrati učijo tudi samostojne uporabe knjižnice. Neprimerno razvita bralna pismenost pri posamezniku lahko povzroči izbiro premalo zahtevnih gradiv, bralec pa z leti tako mentalno ne napreduje (Novljan, 2011).

Ena od oblik druženja in razvijanja bralnih spretnosti pri mladihso bralni klubi, ki so navadno organizirane znotraj šolskih ali splošnih knjižnic. Njihov namen je spodbujanje branja kot literarno estetskega užitka, ter spodbujanje in negovanje veselja do branja. S pogovorom, glasnim branjem posameznih odlomkov ter izmenjevanjem misli in mnenj o prebranem lahko branje namesto samotne dejavnosti postane socialna dejavnost (Pavlica, 2000). Branje je

širjenje obzorij in kdor odkrije čar tega sveta, želi to izkušnjo ponavljati. Književnost bralca pritegne prav zaradi tega, ker ga posrka v zgodbo in mu ponudi novo dogajanje ali doživetje novega sveta. Bralec se poistoveti z glavnim junakom ali ga kritizira, podoživlja dogodivščine in sledi zgodbi, kar mu ponuja pobeg v drug svet.

V Kosovelovi knjižnici Sežana že leta uspešno deluje bralni krožek Sončna ura, vendar ta ni namenjen mladostnikom. V pogovoru z mladimi med referenčnim pogovorom in izbiranjem gradiva pa sem vseeno zaznala željo, da bi se o knjigah želeli pogovarjati tudi oni. Ko je nekega dne beseda nanese na uvedbo bralnega kluba in je bil predlog pozitivno sprejet, sem prišla na idejo, da bi najstniški bralni klub zaživel tudi v sežanski knjižnici.

2. MLADOSTNIKI V KNJIŽNICI

Po Sieglu (2014) traja mladostniško obdobje od dvanajstega do štiriindvajsetega leta in predstavlja izziv tako za mladostnike, kot tudi za odrasle, ki imajo stik z njimi. Doživljanje in odzivi mladostnikov na okolico v tem obdobju so posledica sprememb v razvoju možganov. Najstnikiso zatolahko zmedeni in prestrašeni, saj je veliko reči zanje novih in pogosto jih zelo intenzivno doživljajo. V tem času naredijo tudi naraven korak k odmiku in osamosvojitvi od odraslih, vendar jim odnosi z odraslimi še vedno koristijo, čeprav stopijo v ospredje vezi, ki jih stkejo z vrstniki.

IFLA v svojih Smernicah za knjižnične storitve za mlade odrasle (ang. Guidelinesforlibraryservicesforyoungadults) mladostnike opredeljuje kot skupino ljudi med otroštvom in odraslostjo. Najpogosteje so to mladostniki med dvanajstim in osemnajstim letom, vsaka knjižnica pa lahko glede na okolje, v katerem deluje, prilagodi razpon let (IFLA, 2015).

Delovna skupina za mlade iz Mestne knjižnice Ljubljana v svojih Smernicah za mlade v MKL (2016) sicer ugotavlja, da počasi razpadajo vrstniške strukture, izginja generacijska povezanost in s tem tudi mladina kot pomembna družbena skupina. Starši postajajo zavezniki in zaščitniki, sovrstniki pa predvsem tekmeci in ne več socializacijski dejavnik. Sodobni mladostnik je tako kljub številnim elektronski povezavam osamljen in prepuščen samemu sebi. Vseeno skušajo mlade uporabnike knjižnicez raznovrstnimi dejavnostmi, ki jih organizirajo zanje, doseči preko načel, ki veljajo tudi v spletnem okolju: *»Biti v stiku s prijatelji, biti del skupine, se zabavati in imeti možnost lastnega izražanja«* (Resman, 2010,

4). Knjižnica tako postane del njihovega družabnega življenja, v njej se srečujejo, zabavajo in tam preživljajo prosti čas.

Splošne knjižnice so namenjene *»informiranju in potrebam vseh prebivalcev po izobraževanju, raziskovanju, kulturi in razvedrilu ter razvijanju pismenosti«* (Standardi, 2005, 7). Uporabo knjižničnega gradiva tako zagotavljajovsakomur na območju, kjer delujejo, *»ne glede na njegovo starost, spol, versko in politično prepričanje, narodnost, raso, jezik ali socialni status, zaposlitev in stopnjo izobrazbe, kakor tudi vsem posameznikom in skupinam s posebnimi potrebami«*(Standardi, 2005, 7).

Mladostniki so pri tem posebej zahtevna skupina. Če v tem obdobju zapustijo knjižnico, obstaja velika verjetnost, da se vanjo ne bodo vrnil. Nasploh so aktivnosti za najstnike v slovenskih splošnih knjižnicah slabo zastopane. Knjižnice organizirajo veliko dejavnosti za odrasle in otroke, najstniki pa se med temi dejavnostmi ne najdejo, kljub temu, da nekatere knjižnice občasno ponujajo ustvarjalne in literarne delavnice zanje (Smernice, 2016).

Splošno knjižnico mladi spoznajo že v osnovni šoli v 7. razredu, kasneje pa še enkrat v 1. letniku srednje šole v okviru projekta Rastem s knjigo, ki poteka v slovenskih knjižnicah od leta 2009 dalje. Ob obisku spoznajo organiziranost knjižnice, postavitev gradiva, ter ponudbo gradiv, informacij in dejavnosti, ki jim jih knjižnica ponuja¹. Omenjena akcija ponuja knjižnici priložnost, da s pravim pristopom mladim čim bolj približa prostor. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, ki podpira projekt, mladim tudi podari izvod knjige, ki jo za promocijo branja izberejo vsako leto. S tem lahko osnujejo svojo lastno domačo knjižnico. Tudi knjižna zbirka za mladostnike v knjižnici mora biti tudi zasnovana in predstavljena njim primerno, upoštevati mora njihove želje in interese, čeprav veliko mladih raje že posega po gradivu, ki je postavljeno na oddelku za odrasle bralce, kar seveda ni narobe, saj to pomeni, da napredujejo kot bralci in se počasi selijo iz mladinskega oddelka na resnejšo literaturo.

Najbolj pomembno vlogo pri spodbujanju branja otrok imajo starši, saj se bralna kultura začne v družinskem krogu. Starši lahko otroku pomagajo do knjig, saj si mnogo najstnikov knjig ne more privoščiti ali porabljajo denar raje za druge stvari (Saksida, 2000). Kot že omenjeno v uvodu, so navadno boljši bralci tisti, ki imajo v domači knjižnici na voljo več knjig in so odrasčali v družini s pozitivnim odnosom do branja in knjig. Čeprav nekaterim mladim do branja ni veliko, pa radi prejemajo darila. Nakup knjige tako ni nepotreben strošek, ampak priložnost, ki ga bo z dobro vsebinsko izbiro morda pritegnila k branju (Kropp, 2000).

---

¹Okvirni program obiska posreduje Javna agencija za knjigo RS izvajalcem, podrobnejši načrt izvedbe obiska pa je nato prepuščen strokovnim delavcem v knjižnicah.

Pri oblikovanju storitev za mladostnike knjižnica na področju znanja, informacij in zabavnih vsebin tekmuje z drugimi ponudniki. Pri delu z mladostniki mora stopiti izven svojega prostora in se z njimi najti tam, kjer se tudi sami zadržujejo, tako v realnem okolju kot na spletu. Tako lahko dosežejo tudi tiste, ki se v knjižnico nikoli ne odpravijo (Resman, 2010). Sodobni mladostnik si ne predstavlja časa pred spletom. Prepričani, da so vse informacije prosto dostopne na spletu, na obisk knjižnice niti pomislijo ne. Privlačno oblikovana spletna stran in izpostavljene vsebine za mladostnike lahko zato tudi pritegnejo mlade.

Knjižnica lahko preko storitev za mladostnike uvede različne oblike medgeneracijskega sodelovanja. Primer take dobre prakse je projekt medgeneracijskega branja mladinskih knjig pod okriljem društva Bralna značka in Javne agencije za knjigo Republike Slovenije, ki poteka od leta 2014. Namen projekta je povezati mlade najstniške bralce z odraslimi bralci v istem kraju (knjižnici, šoli, domu upokojujencev ipd.) (Jamnik, 2015).

3. MOTIVACIJA ZA BRANJE

Motivacija je nujno potreben dejavnik pri vsaki dejavnosti, saj usmerja vedenje posameznika in se odraža tudi pri želji posameznika po branju. Bralna motivacija se pojmuje kot skupek različnih motivacijskih dejavnikov, ki spodbujajo posameznika k branju, dajejo bralnemu procesu smisel, pomagajo bralcu vztrajati do konca in spodbujajo željo po ponovitvi izkušnje. Z napredovanjem v razredih začne bralna motivacija upadati, v najstniškem obdobju pa še toliko bolj stopijo v ospredje drugi interesi in mladostniki knjigo zanemarijo. Prostočasno branje toliko bolj upada pri fantih kot pri dekletih (Elley, 1995; OECD, 2009).

Pečjakova (2010) navaja svojo in številne druge raziskave, ki potrjujejo povezavo med bralno motivacijo in bralno uspešnostjo. Motivirani bralci so bolj navdušeni in angažirani za branje imajo do branja in knjige boljši odnos, zato so tudi boljši in, pogosto, vseživljenjski bralci. Pozitivni občutki in odnos do knjige, ki se ob tem ustvarijo, bralce motivirajo, da ponovno posežejo po knjigi. Predvsem mlade bralce je potrebno pri usmerjanju do gradiva previdno voditi. Prelahko in nezanimivo čtivo jih bo namreč od branja še dodatno odvrnilo.

Pečjakova (2010) opredeljuje notranje in zunanje dejavnike motivacije.

Med notranje dejavnike sodijo:

- kompetentnost (zaupanje v lastne zmožnosti),
- interesi (potešitev radovednosti, učenje, čustvena vključenost v branje),

- zatopljenost v branje (osredotočenost bralca na gradivo, ki ga prebira, ob čemer uživa),
- prepričanost o pomembnosti branja (bralcu ni škoda časa, ki ga porabi za branje)

Med zunanje dejavnike pa:

- priznanja (pisna ali ustna priznanja za dosežke),
- tekmovalnost (dokazovanje pred ostalimi),
- socialnost (sodelovanje v krožkih in debatah, tako v šoli kot doma),
- ustrežljivost (izpolnjevanje pričakovanj s strani drugih, npr. šola, starši...).

Bolj zagnani bralci so navadno tisti, ki jih motivirajo notranji dejavniki. V višjih razredih postanejo tudi preverjanja znanja zahtevnejša. Branje tako ni več povezano s pozitivno izkušnjo, ampak ga mladi povezujejo predvsem s tekmovalnostjo in ga vidijo kot sredstvo za doseganje učnega uspeha, torej večinoma kot negativno zunanjo motivacijo v želji po čim boljših ocenah. Branje zato nikoli ne bi smelo biti predstavljeno kot kazen, ampak kot osebni odnos do knjige in njene vsebine (Saksida, 2000). Književnost razširja predstave in vedenje o svetu, nas popelje v neznane svetove in nam predvsem ponuja možnost za pogovor o prebranem. In književnost vedno govori o istem: o različnih ljudeh z različnimi usodami v različnih časih. Ob primernem izboru literature lahko tudi mladostnike pripravimo, da se poistovetijo z glavnimi junaki in se poglobijo v zgodbo.

Da bi dosegli motivacijo za branje Sarto (2015) predlaga metode, ki temeljijo na ustvarjalnosti. Po njenem mnenju je motiviranje za branje pravzaprav reševanje težav z vzgajanjem bralcev, ki poteka že od rojstva dalje. Otroci, ki izhajajo iz družin, ki so branju naklonjene, z motivacijo navadno nimajo težav, veliko bolj pa se s tovrstnimi težavami soočajo otroci iz pasivnih družin. Zato je treba spodbuditi otrokov notranji odziv in v njem vzbuditi željo po bralnem doživetju, saj motivacija za branje temelji na svobodni izbiri in ni podrejena cilju pridobivanja ocen. Bralno motivirani ljudje samoiniciativno posegajo po literaturi, jo z zanimanjem in užitkom prebirajo, ne glede na to, ali izhaja gradivo iz leposlovnega ali strokovnega oddelka, in se iz nje zato tudi več naučijo.

3.1 KNJIŽNICA KOT VMESNIK MED MLADOSTNIKOM IN KNJIGO

Ena od nalog splošnih knjižnic je *»razvijanje in utrjevanje bralne kulture, sodelovanje pri informacijskem opismenjevanju in spodbujanje prebivalcev za uporabo knjižnice«* (Smernice, 2005, 7). Knjižničarji se morajo zavedati, da je potrebno mlade bralce pridobiti in obdržati v knjižnici, da se bodo vračali tudi potem, ko jih starši tja ne bodo več vozili. Tako si zagotovijo

vseživljenjskega bralca, ki bo knjižnico obiskoval tudi v odrasli dobi. Mlade bi bilo potrebno spodbujati k raziskovanju in samostojnemu iskanju informacij, pa tudi k iskanju estetskega užitka in razvijanju kritičnih zmožnosti ob branju (Novljan, 2011). Ob primerni spodbudi tako postane bralec tudi samostojen uporabnik knjižnice. Knjižničar ima pri tem veliko vlogo, saj spremlja mladostniškega bralca na prehodu iz otroštva v odraslo dobo. Želja po obiskovanju knjižnice s strani mladostnikov pa spodbuja knjižničarje k oblikovanju novih storitev in ponudb.

Raziskave so pokazale, da se trendi branja in kupovanja knjig v Sloveniji izboljšujejo, še vedno pa imamo veliko nebralcev (Poročilo raziskave, 2014). Bralne navade se spreminjajo zelo počasi, poleg šol pa lahko k spodbujanju branja pomembno pripomorejo tudi knjižnice in knjižničarji. Mladostniki so prepričani, da si knjižničarji ne želijo vzeti časa zanje in da so jim odveč (Resman, 2010). Na knjižničarjih je, da jim dokažejo nasprotno. Mladostniki so zapostavljena a ključna skupina uporabnikov, saj pomeni to obdobje prehod od mladega k odraslemu bralec. Gradivo in storitve knjižnice jim je potrebno primerno predstaviti, premalo pa je v knjižnicah dogodkov in dejavnosti, ki bi nagovarjale prav to skupino uporabnikov. Za doseganje mlajše populacije je zato pomembno, da so knjižnične storitve dostopne na čim več spletnih družabnih kanalih, kjer se zadržujejo mladi.

Oblikovanje knjižnične zbirke za mladino mora upoštevati njihove interese. Čeprav vedno bolj posegajo tudi po gradivu na oddelku za odrasle, si marsikateri mladi bralec še vedno izbira tudi gradivo na mladinskem oddelku. Knjižničar ob tem vstopi kot poslušalec in svetovalec, mlademu bralec prisluhne in ga usmeri k primernemu gradivu. Priporočilni sezname, po katerih posegajo, so lahko tudi nepopolni ali zastareli, zato je dobrodošlo, da jih knjižničarji sooblikujejo s pomočjo najstnikov. Prav tako se lahko na ogled postavijo razstave z aktualno in zanimivo tematiko, ter tako izpostavijo tudi gradivo, po katerem sicer mladi sami ne bi posegli. Ponujanje gradiva na sodobnih nosilcih (kot je na primer uporaba aplikacije Biblos na mobilnih in računalniških napravah) mladim približa knjige in branje.

Mladostniki sami ne vidijo, kako pomembno je pravzaprav branje za njih in njihov nadaljnji razvoj. V prehodnem obdobju med otroštvom in odraslostjo ne najdejo primerne literature zase, saj se jim njihovo preteklo bralno gradivo zdi preotročje, odrasla literatura in časopisje pa prerisna (Kropp, 2000). Mladi si želijo zgodb, v katerih bi lahko brali o izkušnjah ljudi, ki so nekoliko starejši od njih. Če je včasih veljalo, da ni bilo veliko leposlovnih del o univerzitetnih študentih in so torej mladi v leposlovju preskočili iz otroškega naravnost v odraslo obdobje, se danes ta trend obrača in s tem dosega tudi srednješolsko populacijo.

Literarna in druga srečanja z gosti so pogosto organizirana za odrasle uporabnike knjižnice. Mladi v tako zasnovanih prireditvah ne vidijo zabavnih vsebin, pri katerih bi lahko sodelovali. Z možnostjo predlaganja zanimivih gostov imajo lahko korist tako mladi uporabniki kot tudi knjižnica. Vključevanje in upoštevanje želja mladih pri sooblikovanju knjižničnih storitev lahko pripomore k boljšemu obisku te populacije.

Knjižnice v Sloveniji in tujini ponujajo organizirana poletna branja, v katera se lahko vključijo mladi (Smernice, 2016; Small, Amone, Bennett, 2017). V Mestni knjižnici Ljubljana tako na primer že vrsto let organizirajo Najpoletavce – najboljše poletne bralce. Gre za poletno bralno značko, ki se je udeležujejo mladi v starosti od 13 do 18 let. Izbira gradiva je prosta, s prebranim predpisanim številom knjig in sodelovanjem preko spletnega obrazca pa sodelujejo v nagradnem žrebanju. Mladi na ta način tudi čez poletje ostanejo v stiku s knjigo, razvijajo svoje komunikacijske spretnosti in vzdržujejo veselje do branja, kljub temu, da je potrošniška družba tudi knjižnice pripravila do tega, da branje nagrajujejo.

Ponudba ustvarjalnih delavnic je pestra za otroke in za odrasle, premalo pa jih je za mlade odrasle. Mladim je treba dati priložnost, da se izrazijo. Ponudi se jim lahko sodelovanje v literarnih natečajih v lastni ali tuji organizaciji, za katere se razpise obesi na vidno mesto. Prav tako se lahko organizira branje lastnih del. Vendar ustvarjalnost ne sme biti omejena le na literarno ustvarjanje. Upoštevati je treba tudi druga področja, kjer se mladi lahko uveljavijo in jim dati prostor v knjižnici (na primer glasba, gledališče, moda, tehnika,...).

Mladostniki potrebujejo tudi svoj prostor. Izmenjava vsebin na telefonih in tablicah, prebiranje revij in pogovori o aktualnih temah so pomemben del vsakdanjika najstnika. Prostor naj bo zato primerno opremljen in odmaknjen od ostalih oddelkov, kjer se bodo lahko sproščeno pogovarjali.

»Splošne knjižnice ponujajo različne storitve, tako znotraj knjižnice kot v lokalni skupnosti, da zadovoljijo potrebe svojih uporabnikov« (Smernice, 2005, 11). Uspešna knjižnica aktivno sodeluje z drugimi lokalnimi ustanovami in posamezniki, s čimer skuša zajeti čim širši krog lokalnega prebivalstva. Med njimi so tudi mladostniki. Proces trženja knjižničnih storitev in aktivnosti zajema *»raziskavo okolja, oblikovanje novih storitev, nenehne izboljšave ustaljenih storitev, promocijo, pa tudi neposredno pridobivanje alternativnih virov financiranja«* (Smernice, 2005, 21).

Sodobna knjižnica je družabni prostor (Novljan, 2011). V življenje najstnikov se lahko vključi na številnih področjih, le prisluhniti jim mora. Knjižničar to lahko izkoristi in se na ta način

približa najstniški populaciji. Ker si želijo družabnih stikov, je lahko pogovor o knjigah način, kako združiti druženje in literaturo.

4. BRALNI KLUB

Po Hooperjevem (2016) pregledu zgodovine ameriških bralnih klubov ti niso nov trend, ampak obstajajo že stoletja. Srečanj bralnih klubov so se v začetku udeleževale le ženske, za udeležbo v nekaterih klubih pa so potrebovale tudi vabilo, sicer se srečanja niso mogle udeležiti². Ob poslušanju bralca so večinoma šivale ali se ukvarjale z drugimi ročnimi deli, medtem ko je bralec bral zgodbo. V 18. in 19. stoletju se ženske niso imele priložnosti formalno izobraževati, bralni klubi pa so jim omogočali, da so se ob pogovorih o knjigah, avtorjih in vsebinah izobraževale same.

Prostočasno branje že dolgo ni več domena žensk, ampak so postali zagnani bralci tudi moški. Uvedba bralnega kluba v knjižnici je danes ena od oblik motiviranja za branje. Bralni klub je organizirana dejavnost, ki promovira branje kot prostočasno aktivnost, kot estetski užitek, ki ga bralec doživlja ob prebiranju vsebine in kot sprostitveno dejavnost, ki se ji lahko posvetimo kadarkoli in kjerkoli. Udeleženci bralnih klubov so ljubitelji dobrih zgodb, ki bi se radi v krogu ostalih bralcev pogovarjali o knjigah, skupaj premlevali zaplete in razplete, iskali nove pomene ter izmenjevali misli in izkušnje ob branju.

Kropp (2000) je prepričan, da se je o knjigah potrebno pogovarjati. Tako zagovarja pogovore o knjigah že od mladih nog pa do obdobja, ko se otrok uči brati, predlaga pa tudi, da se starši z otroki o knjigah pogovarjajo čim dlje. Take dejavnosti ne samo krepijo družinske vezi, ampak tudi spodbujajo razmišljanje o prebranih knjigah, jih z njimi povezujejo in razvijajo retorične spretnosti otrok. Najstniška leta so nevarno obdobje za bralce, saj odkrivajo v tem času vse kaj drugega kot zanimive literarne zgodbe in se od branja knjig odmikajo.

Za tiste mladostnike, ki nad branjem še niso obupali, pa bi se morala knjižnica toliko bolj potruditi. Pogovori o knjigah, pa naj bo to v bralnem klubu ali individualno tekom referenčnega pogovora, nam daje vpogled v to, kaj mladostniki pravzaprav radi berejo. S poslušanjem njihovega miselnega toka in sledenjem referenc, ki jih v pogovoru navajajo, lahko ustvarimo bralne sezname. Mladi bralci si morajo sodelovanja s knjižnico sami želeli ali celo sami podati predloge za nove programe. Ti morajo biti zato zasnovani na podlagi

---

²Hooper izpostavlja gospo Glessner, ženo bogatega industrialista, ki je osnovala »Mondaymorningreadingclub« (slov. Bralni klub ob ponedeljkovih jutrih). Kot mecenka umetnosti je konec 19. stoletja v družinski hiši v Chicagu gostila ženski bralni klub, za katerega so udeleženske potrebovale povabilo.

njihovih interesov in želja, saj bi se lahko mladostniki sicer kvečjemu odmaknili od knjižničnih aktivnosti. Izhajati morajo iz notranje motivacije, ker bodo le tako radi sodelovali in se vračali.

Pri organizaciji bralnega kluba je potrebno upoštevati več dejavnikov (Shriver, 2007).

- Izbira ciljne skupine: V začetku se moramo odločiti, za koga bomo pravzaprav organizirali bralni klub. Določanje starostne skupine omeji skupino udeležencev in narekuje tudi izbor gradiva. Mladostniki se bodo raje udeleževali tovrstnih srečanj, če bodo imeli pri izbiri tudi sami besedo. Sami najbolje vedo, kaj jih v določenem obdobju pritegne in to je potrebno upoštevati.
- Cilji in namen srečanj: Vedeti moramo, kaj želimo z uvedbo kluba doseči. V primeru najstniškega bralnega kluba je namen obdržati to skupino uporabnikov v knjižnici in spodbujati veselje do branja tudi v prihodnje.
- Izbor vsebin: Najstniki so zahtevna skupina. Gradivo, ki jim ga predlagamo v branje, naj bo zato le priporočilo, na srečanjih pa se lahko udeleženci dogovorijo tudi za drugačen pristop (na primer vsak udeleženec predlaga eno knjigo, ki jo preberejo do naslednjič, predlagajo pa lahko tudi tematiko in v sklopu le-te obravnavajo različne knjige, ki jih nato na srečanjih predstavijo). Nenačrtani odmiki od načrtanega pogovora so pričakovani, saj mlade zanima veliko stvari in se jim tekom debate porajajo različne asociacije. Izbira pravega gradiva je pomemben dejavnik pri načrtovanju srečanja, saj jih bo knjiga, ki jim bo zlezla pod kožo, toliko bolj spodbudila k sodelovanju. Oddaljiti se morajo od predpisanih tem, ki jih povezujejo z obveznostmi in se posvetiti svojemu lastnemu bralnemu užitku in občutkom, ki jih ob branju prevzemajo.
- Čas in kraj srečevanj: organizator določi čas, frekvenco in prostor, kjer se bodo udeleženci srečevali. Na samih srečanjih pa se nato lahko predlaga drugačna dinamika srečevanj, odvisno od možnosti udeležencev.
- Izbira mentorja: organizirani bralni klubi imajo navadno že določenega mentorja, ki usmerja srečanja, predlaga čtivo in vodi pogovor. Druga oblika vodenja bralnega kluba je, da prevzame organizacijo srečanja vsakokrat eden od udeležencev. Mentorse mora na srečanje vnaprej pripraviti, saj se lahko zgodi, da beseda ne steče in udeleženci obsedijo v nerodni tišini. Poleg tega, da obravnavano besedilo seveda prebere, si pravi tudi nekaj izhodiščnih vprašanj.

4.1 ORGANIZACIJA BRALNEGA KLUBA

Bralni klubi so tesno povezani s knjižnicami in knjižničarji. V okolju, kjer nas obdajajo večinoma knjige, je naravno, da se bomo o knjigah tudi pogovarjali. Knjižničar ob tem dobi tudi priložnost, da udeležencem knjižnico bolje predstavi. Tu se sreča tako njegov osebni kot tudi profesionalni interes, saj s svojim poznavanjem gradiva širi obzorja tudi udeležencem srečanj.

Začetna srečanja naj bodo tako namenjena spoznavanju udeležencev. Strah pred posmehom lahko ljudi ohromi, počutijo se nelagodno in v takih situacijah ne želijo več sodelovati. Še posebej so na take in podobne odzive drugih občutljivi najstniki. Mentor branja naj zato v začetnih srečanjih skuša ustvariti sproščeno vzdušje in pozitiven odnos do pogovora in izmenjave mnenj.

Ko se člani kluba spoznajo, naj se dogovorijo o načinu dela v skupini, ter kaj bodo pravzaprav brali in o čem se bodo pogovarjali. Priporočilni sezname knjig, po katerih mladi velikokrat posegajo, niso dovolj, da bi ob njih tudi razvijali svoje bralne zmožnosti. Zato ima mentor branja pomembno vlogo, saj je njegova naloga, da seznanja mlade bralce tudi s knjigami, ki so bolj zahtevne od tistih, po katerih navadno posegajo. Odrasli naj mladim svetujejo, kaj naj berejo, saj najdejo z nasveti pot do novih vsebin, svetovana literatura pa mora ostati priporočilo in ne ukaz, kaj morajo prebrati.

Namesto enosmernega sprejemanja podatkov, ki so ga mladi navajeni v šoli, naj se postavi v ospredje njihove bralne interese, pričakovanja in predznanje, o katerih lahko govorijo. Pomembno je postaviti v ospredje interakcijo med bralcem in besedilo in izpostaviti, da si ima vsakmožnost ustvariti lastno predstavo o besedilu, ki je ne more nadomestiti vsiljena interpretacija drugih. Branje je individualna aktivnost, vsak bralec pa ima pravico, da si vsebino razlaga po svoje.

Mladi bralci naj se srečajo tudi z različnimi književnimi zvrstmi in vrstami. Poleg proznih besedil, ki pri izborih prevladujejo, naj se mladi bralci seznanijo tudi s pesniškimi zbirkami in dramatikom, ki pokriva najmanjši delež prebranih besedil. Mladostnikov izbor bralnih vrst se navezuje na njegove bralne interese. Tako največ posegajo po športnih pripovedih, ljubezenskih zgodbah, pa tudi po zgodbah, ki opisujejo tabu teme, v katerih je glavni junak večinoma najstnik. Seznanjati jih je treba z zanimivimi in kvalitetnimi deli, ne da bi ob tem zapostavljali njihov lasten izbor (Saksida, 2000).

Mentor branja naj jim predstavi tako sodobne kot tudi starejše (klasične) avtorje slovenske in tuje literature. Sodobni pristopi morajo poiskati ustrezno pot komuniciranja med bralcem in besedilom, in pomagati poiskati motivne, tematske ali druge povezave med besedili različnih obdobj. Bralca mora besedilo nagovoriti in ga premakniti iz vsakdanjega doživetja sveta. Ob tem naj mentor spodbuja uporabo različnih bralnih strategij, ki jih ločimo na tiste pred, med in na strategije po branju (Pečjak, 2010).

- **Strategije pred branjem** vključujejo opazovanje naslovnice in ilustracij, če so te v knjigi vključene, ter napovedovanje zgodbe iz vidnega. Tovrstne naloge spodbujajo bralčevo pričakovanje in s proučevanjem spodbujajo pozitiven odnos do knjige. Pred pričetkom branja naj se bralci seznanijo tudi z avtorjem in njegovimi preteklimi deli. Na ta način jim prikažemo, kako se lahko bodoči izbor literature razširi s poznavanjem ostalih del istega avtorja, prav tako pa so že prebrana dela nekega avtorja lahko motivacija za prebiranje ostalih njegovih del. Na ta način lahko izbiramo tudi gradivo, o katerem se bomo na srečanjih pogovarjali. Nekateri bralni klubi v času srečanj predelajo knjige določenega avtorja, ki ga nato navadno povabijo na zaključno srečanje. Pred branjem naj bralec na podlagi vidnih informacij (oblika in vsebina naslovnice, naslov in avtor) razmisli o vsebini knjige. Nato mu podamo še dodatne informacije o gradivu, s čimer se vzbudi njegova pričakovanja. Ta faza je pomembna predvsem z vidika motivacije za branje, saj nemotivirani bralec ne more dovolj poglobljeno doživeti in razumeti prebranega.
- **Strategije med branjem** so najbolj kompleksen sklop miselnih dejavnosti. Bralec se med branjem odziva na zgodbo in zaporedje dogodkov, na književne osebe ter na jezik in slog. Ob tem bralci razvijajo zmožnost domišljjskih predstav in vživljanja v zgodbo, ter identifikacije ali kritične presoje glavnih junakov. Glasna branja odlomkov, ki so bralce prevzela, zmedla, so jim bila všeč ali se jih kako drugače dotaknila, so dobrodošla popestritev bralnih srečanj, hkrati pa tudi možnost usvajanja veččin glasnega branja in nastopanja. Zgodbo si lahko vsak bralec predstavlja po svoje, zato so različna mnenja o razumevanju vsebine mogoča in sprožajo debate in polemike. Mlade bralce je zato treba spodbuditi, da se literature lotevajo poglobljeno, si označujejo ali prepisujejo zanimive ali nerazumljive odlomke, o katerih se nato na srečanjih pogovarjajo z drugimi.
- **Strategije po branju** vključujejo bralčev odziv na celotno besedilo. Potem, ko si o pripovedi ustvari svoje vtise, jih nato poveže s svojimi preteklimi izkušnjami, z vtisi

drugih bralcev, ter s svojimi prvotnimi pričakovanji, ki si jih je o določenem gradivu oblikoval s predbralnimi strategijami. Vrednotenje besedila po branju je lahko motivacija za ponovno branje, ter s tem tudi za poglobljanje medbralnih strategij. Izpolnjena pričakovanja bralca motivirajo, da poseže po podobnih besedilih. Skupnapremišljevanja o branju in doživljanju bralne izkušnje so zanimiva in zabavna pot v svet književnosti (Saksida, 2000). Sodobni mediji, ki se jih najstniki dnevno poslužujejo, kar sami ponujajo navezavo na priredbe določenih literarnih del v filmske scenarije. To omogoča primerjavo in vrednotenje vsebine v različnih pojavnih oblikah. Domišljijsko spodbujene bralce lahko v okviru pobralnih strategij povabimo k predelavi zgodbe. Mladi bralec naj se preko ustvarjalnosti in domišljije aktivno približa dožemanju književnosti.

Od udeležencev srečanj se pričakuje medsebojno spoštovanje in argumentiran pogovor. Ob pogovoru o besedilu se zato skuša izogibati vsiljevanju lastnih mnenj in neupoštevanju mnenj sogovornikov. Tako lahko svojo bralno izkušnjo udeleženci bralnega kluba brez strahu prosto delijo z drugimi. Potem, ko so besedilo prebrali in si ga razložili, se v pogovoru iščejo vzporednice (ali razlike) z izkušnjami drugih. Tako dobijo bralci širši vpogled v razumevanje istega literarnega dela. Vrednotenje besedila ali druge strategije po branju so lahko tudi motivacija, da bralci znova posežejo po isti knjigi in jo preberejo z drugačnimi pričakovanji, drugačnimi uvidi in mogoče pridejo do drugačnih zaključkov (Saksida, 2000).

Ustvarjanje kritične presoje ni pomembno le z vidika branja, ampak bo kritična in razumna presoja igrala pomembno vlogo tudi v življenju. Knjiga nudi zamisli in mnenja, o katerih naj bi se znali pogovarjati. Le skozi pogovor se lahko razjasnijo določeni vidiki, kot so avtorjeve zamisli, ki ne predstavljajo dejstev, saj lahko pisci narobe ali zmotno predstavljajo stvarnost, v svoja besedila pa vključujejo tudi svoja lastna prepričanja in načela, ki niso vedno skladna z razmišljanjem drugih ljudi (Kropp, 2000).

Soudeležba odraslih pri branju mladinskih besedil ima pomembno vlogo pri bralnem razvoju. Redki najstniki še vedno berejo staršem ali se z njimi pogovarjajo o vsebinah knjig, ki so jih prebrali. Temu je tako tudi zato, ker pričnejo posegati po gradivu, ki obravnava tematike, o katerih se s starši nočejo pogovarjati. Knjižničar v tem primeru predstavlja nevtralnega odraslega, h kateremu se še vedno lahko obrnejo, če se želijo o določeni knjigi pogovoriti. Odrasli bralec ob tem ne sme imeti predsodkov do mladinske literature, ampak mora biti zanj odprt tako tematsko kot tudi slogovno.

Težko je predvideti, kakšne učinke bo imelo branje na posameznika. Ti so namreč odvisni od njegovih preteklih izkušenj in doživljanja sveta, pa tudi od razvitosti njegove bralne sposobnosti. Grosmanova (2004) je leposlovje izpostavila kot osrednji dejavnik, ki oblikuje otrokov razvoj. S tem je tudi opredelila učinke branja kakovostnega leposlovja na otrokov socialni, osebni in jezikovni razvoj. Neposredni učinki branja se bodo pokazali v sprejemanju ali odklanjanju besedila in v zadovoljstvu oziroma nezadovoljstvu ob branju določenega dela. Trajni učinki branja pa bodo sooblikovali bralecov odnos do drugih ljudi in sveta (Bošnjak, 1997).

5. PRAKTIČNI DEL

5.1 NAMEN RAZISKAVE IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V nadaljevanju bom predstavila bralne klube in projekte za mlade, ki že delujejo v Sloveniji³. Eden bolj poznanih projektov spodbujanja branja je projekt *Branje je žur, reading is cool*, ki ga organizira Knjižnica Velenje. Namen projekta je predstaviti branje kot prijetno dejavnost v neformalnem okolju, ki ni povezano s šolo in obveznostmi, ter se osredotoča na tematike, ki zanimajo mladostnike. Branje poteka v slovenskem in angleškem jeziku, nato pa sledi pogovor o vsebini in temah, ki jih knjige obravnavajo. Projekt je povezal splošne knjižnice in srednje šole po Sloveniji.

Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje je svoj projekt spodbujanja branja poimenovala *Buklžur*. Projekt razvijanja bralne kulture mladih, ki obiskujejo zasavske srednje šole, izvajajo od šolskega leta 2010/2011, njegov namen pa je mlade navdušiti za branje in spodbuditi pogovor ter izmenjavo mnenj o prebranem. Projekt skuša dvigniti tudi prepoznavnost knjižnice v lokalni skupnosti, saj pomenijo bralno sposobni uporabniki knjižnice podporo sami ustanovi.

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije je na podlagi izsledkov mednarodne študije PISA o bralni, matematični in naravoslovni pismenosti⁴, ki kaže na to, da se bralne navade slovenske mladine iz leta v leto slabšajo, oblikovala nacionalno kampanjo za promocijo branja, ki so jo poimenovali *Knjigajmo migajmo*. Ciljna skupina so mladi od 14. do 24. leta starosti. Mlade bralce želijo tako prepričati, da je priložnostno branje lahko prav tako zanimivo

---

³Podatki so povzeti s spletnih strani projektov.

⁴Program PISA sistematično izvajajo od leta 2000, z njim pa primerjajo znanje in spretnosti 15-letnikov na naravoslovnem, matematičnem in bralnem področju. Slovenija se je izvajanju projekta pridružila leta 2004. V program so večinoma vključeni dijaki in dijakinje 1. letnikov srednjih šol, pa tudi manjši delež učencev osnovnih šol. Program se izvaja na tri leta, vsako leto pa je poudarek na drugi vrsti pismenosti. Bralno pismenost so podrobneje raziskovali v letih 2000 in 2009 (OECD, 2009).

kot vsebine na televiziji ali spletu. V projekt so vključili znane slovenske osebnosti, ki obiskujejo šole, knjižnice, knjigarne in druge ustanove, ki se ukvarjajo s promocijo knjig, ter skušajo tako k branju pritegniti s svojim vzorom. Skupaj z mladimi se pogovarjajo v okviru bralnih klubov. Predstaviti knjigo kot del prostočasnih aktivnosti, zmanjšati ali celo streti odpor do branja, razvijanje kritične presoje ter spodbujanje jezikovnih in komunikacijskih spretnosti je le nekaj od ciljev, katerim sledi projekt.

Drugačen bralni klub za mlade poteka v knjigarni Konzorcij v Ljubljani. Bralni klub *Fejstbuk* pripravljajo kar bralci sami. S klubom bi radi ovrgli mit, da mladi ne berejo. Srečujejo se enkrat mesečno, v ospredje postavljajo predvsem druženje in pa izmenjavo mnenj o prebranem. Gradivo izbirajo sami, medse povabijo zanimive goste, sami pripravijo potek srečanja, razvijajo svoje moderatorske sposobnosti, vse pa aktivno objavljajo tudi na svoji strani na Facebooku.

Iz naštetih dejavnosti, ki so na voljo mladim, torej lahko sklepamo, da interes mladih za pogovore o knjigah obstaja. Zanimalo me je, ali so mladi bralci v Kosovelovi knjižnici Sežana seznanjeni s konceptom bralnih klubov in ali bi si želeli izvedbe take aktivnosti. Dobljeni rezultati bi tako lahko pripomogli k sami odločitvi o uvedbi tovrstnih dejavnosti in k lažji organizaciji, saj bi se pri načrtovanju lahko oprli na želje mladih bralcev.

Glede na namen raziskave sem si postavila sledeča raziskovalna vprašanja:

- Kako si mladostniki razlagajo koncept bralnega kluba?
- Kakšen je njihov interes za udeležbo?
- Kaj si od srečanj želijo?

5.2 METODOLOGIJA

Anketni vprašalnik

a) Namen in zasnova: Raziskavo sem v celoti izvedla med obiskovalci Kosovelove knjižnice Sežana. Z njo sem iskala odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja in v ta namen oblikovala kratek anketni vprašalnik s štirimi vprašanji, ki se nahaja v Prilogi 1. Vsa vprašanja so odprtega tipa.

Prvo vprašanje sprašuje po starosti anketiranca. Vključila sem ga zaradi preverjanja starosti anketirancev, saj sem želela zajeti starostno skupino mladostnikov od 13. do 17. leta starosti.

Drugo vprašanje je preverjalo njihovo razumevanje koncepta bralnega kluba.

V tretjem vprašanju jih sprašujem po želji, da bi se tovrstne aktivnosti udeleževali. Vprašanje se mi zdi pomembno, saj se na podlagi odgovorov knjižnica lažje odloči, ali bi bilo storitev smiselno uvesti v svoj redni program.

S četrtem vprašanjem jim dajem možnost mnenj, predlogov in želja za izvedbo programa v knjižnici.

- b) Vzorec: zajela sem 19 mladih bralcev starih od 13 do 17 let, kar predstavlja dobrih 5 % te starostne populacije.
- c) Izvedba: na mladinskem oddelku sežanske knjižnice sem v maju 2017 mladim obiskovalcem knjižnice, ki sem jih prej zaradi preverjanja vprašala po starosti, v izpolnjevanje izročila kratko anketo, ki so jo v povprečju izpolnili v manj kot petih minutah in mi jo vrnil.

5.3 REZULTATI RAZISKAVE

Glede na prvo vprašanje o starosti sem največ izpolnjenih anket dobila od 14 in 15-letnikov. Vsakih je bilo sedem. Poleg njih sta mi na anketo odgovorila tudi dva 13-letnika in trije 16-letniki. Čeprav sem želela v raziskavo vključiti tudi 17-letnike, z njihove strani ni bilo odziva.

Pri drugem vprašanju so si bila mnenja podobna. Kar 17 anketirancev je odgovorilo, da so po njihovem mnenju bralni klubi srečanja, kjer se bere in pogovarja o knjigah oziroma so bralni klub opredelili kot prostor, kjer se lahko v miru bere. Udeleževali naj bi se jih tisti, ki radi berejo in iščejo somišljenike. Med odgovori je nekdo navedel tudi, da se njegova babica udeležuje bralnega kluba. Štirje izmed teh so izpostavili možnost druženja z enako mislečimi, eden pa je celo odgovoril, da se na takih srečanjih lahko pogovarjaš o knjigah, ki jih nisi razumel, vendar bi jih rad. Eden od anketirancev je odgovoril, da se po njegovem pri bralnih klubih učijo, eden pa je bralne klube negativno označil kot izgubo časa.

Na tretje vprašanje so le štirje anketiranci izrazili neposredno željo, da bi se bralnega kluba udeležili. Eden od njih je celo postavil podvprašanje »*Komaj čakam! Kdaj se začne???*«, ter s tem še podkrepil njegovo željo. Trije bi se za udeležbo odločili, če bi tja zahajal tudi njihov prijatelj ali prijateljica oziroma odvisno od udeležencev. Ostali so odgovorili z ne, ker jih to ne zanima (6) ali pa so odgovor na vprašanje kar izpustili.

Pri četrtem vprašanju so se najbolj razpisali, saj so tukaj lahko vključili svoje želje in predloge. Največ (9) jih je odgovorilo, da bi si želeli sproščenega vzdušja. Če bi se srečanj udeleževali s prijatelji, bi se želeli z njimi ob tem tudi družiti, brez da bi se jih omejevalo. Sedem anketirancev se ne bi želelo pogovarjati o knjigah, ki jih morajo brati, ki so predpisane

v učnem načrtu in radi bi imeli besedo pri izboru gradiva, o katerem bi se pogovarjali. Pri tem bi radi obravnavali tako fantazijsko literaturo, kot tudi knjige z življenjsko tematiko, eden pa je omenil tudi zanimive članke iz revij. Radi bi tudi možnost, da bi lahko gledali filme, ki so bili posneti po knjigah in nato primerjali, kakšna je razlika med enim in drugim (omenjen je bil tudi nočni obisk knjižnice). Šest anketirancev je omenilo, da si želijo sproščen in udoben prostor, kjer bi se lahko prosto in na glas pogovarjali, dva sta izrazila željo, da bi se v toplejših mesecih klub sestajal v naravi (na primer v parku). Eden od anketirancev je podal predlog, da bi srečanja organizirali v skladu s tematiko (na primer da bi se oblekli kot glavni junaki, prinesli predmete, ki jih najdejo tudi v knjigah, ali prišli v maskah). Pojavljali so se tudi odgovori kot je spletni bralni klub (1) ali zaprta Facebook skupina (3), kjer bi se lahko pogovarjali, razpravljali, komentirali in objavljali slike. Ob koncu šolskega leta bi si želeli nagrade, kar je omenilo kar 5 anketirancev.

6. RAZPRAVA

Z raziskavo sem pridobila odgovore na vsa vprašanja, ki sem si jih zastavila.

- Razumevanje koncepta bralnega kluba pri mladih

Mladi bralci si zelo dobro razlagajo, kaj pomeni bralni klub. Dopuščam tudi možnost (tako pri tem, kot tudi pri sledečih vprašanjih), da so med seboj pri izpolnjevanju ankete sodelovali in so si odgovori med seboj zato podobni. Enotni odgovor, da so to srečanja ljudi s skupnim interesom, to je branjem, ki si želijo o vsebinah knjig pogovarjati, kažejo na to, da so bralni klubi med mladimi poznani. V Šolskem centru Srečka Kosovela v knjižnici že izvajajo pogovore o knjigah, vrsto let pa v Kosovelovi knjižnici Sežana deluje bralni klub za odrasle, zato so se mladi s to aktivnostjo že srečali. Noben od anketirancev ni izrazil želje ali namena, da bi bil sam pobudnik za organizacijo tovrstnih srečanj. Srečanja bralnih klubov namreč lahko obstajajo tudi v samostojni organizaciji udeležencev skupine ob upoštevanju, da se dogovorijo o mestu in času srečevanj, o vodji skupine, obravnavanih tematikah in seveda o načinu dela (Osborne, 2007).

- Želja mladostnikov za obiskovanje bralnega kluba

Le slaba četrtnina anketirancev je izrazila neposredno željo, da bi obiskovali bralni klub v knjižnici. Organizatorji bralnih klubov se pred prvim srečanjem novo ustanovljenega bralnega kluba vedno bojijo, kakšen bo obisk. Svojo izkušnjo z ustanavljanjem bralnega kluba navaja tudi Heardova (2015), ki je pričakovala vse kaj drugega kot tako množičen obisk prvega

srečanja na ameriški srednji šoli. Pričakovanih 25 do 30 udeležencev je preseglo vsa pričakovanja, ko se je na srečanju pojavilo preko 100 dijakov.

- Mladi bralci imajo številne predloge za organizacijo kluba, saj sami najbolj vedo, kaj si želijo

Pri organizaciji mladostniških aktivnosti je seveda potrebno upoštevati želje udeležencev, saj se bodo drugače počutili zapostavljene. Če jih sprašujemo po predlogih, moramo vsaj nekaj od teh predlogov tudi upoštevati, saj se bodo sicer mladostniki umaknili. Pričakovano je, da so si želeli vključiti v srečanja tudi druge kanale komunikacije in ne le knjižnega gradiva. Ker si želijo sproščenosti in možnosti določanja poteka srečanja, imajo željo po tovrstnih druženjih. To je dobrodošla spodbuda za mentorje branja, ki se šele odločajo o uvedbi in izvedbi srečanj bralnega kluba.

7. ZAKLJUČEK

V pisni nalogi obravnavam uvedbo bralnega kluba v knjižnici kot dejavnosti, ki spodbuja bralno kulturo in razvija bralno pismenost, hkrati pa mladim omogoča druženje in izmenjavo mnenj o knjigah, ki jih berejo. Ideja o bralnem klubu je v meni živa že iz osnovnošolskih dni, ko sem si podobne oblike druženja in pogovora želela tudi sama. Takrat nisem našla takšne skupine, zato smo se o knjigah pogovarjale med odmori s sošolkami, ki so tudi rade brale. Sedaj, ko sem sama knjižničarka, bi želela tako obliko druženja ponuditi mladim bralcem, ki zahajajo v knjižnico in s seboj odnašajo kupe knjig.

Raziskovanje in pregledovanje izkušenj drugih knjižnic z bralnimi klubi mi je dalo vpogled v organizacijo in možnosti, ki jih taka srečanja ponujajo. Mladostniki so zahtevna skupina in čeprav si občasno kakšen mladi bralec izbere svojega priljubljenega knjižničarja, ki mu zaupa in mu prepusti izbiro oziroma priporočanje gradiva, je to bolj izjema kot pravilo.

Mladi, ki veliko berejo, potrebujejo prostor za druženje in priložnost za izmenjavo mnenj s sovrstniki. Bralni klubi so zato dobrodošla aktivnost, s katero lahko zainteresirane bralce obdržimo v knjižnici in jih še naprej povezujemo z dobrimi knjigami. Mentor kluba je oseba, ki mlade upošteva in spoštuje, ki jim prisluhne in jih povezuje v skupino. Občutek pripadnosti je pogoj za sproščeno udejstvovanje, brez strahu pred negativnimi mnenji in posmehovanjem in postopoma se tudi zadržani udeleženci prej ali slej odprejo. Javne predstavitve načina dela ali prikaz rezultatov srečanj dajejo takim projektom dodatno težo.

Knjižnice se ne smejo bati uvajanja novih storitev. Raziskava med mladimi uporabniki je pokazala, da o pogovorih o knjigah sicer razmišljajo s pozitivno noto, čeprav jih mogoče udeležba ne veseli ali si je ne želijo. Morebitni začetni neuspehi ne pomenijo, da program ni dobro zastavljen ali da ne bo uspešen. Vsak začetek je težak in če je potrebno, lahko k udeležbi povabimo naključne obiskovalce knjižnice. Naredimo srečanje prijetno in sproščeno, da se bodo radi vračali in naslednjic mogoče s sabo pripeljali tudi prijatelja ali prijateljico.

Knjižnica ponuja sicer še veliko več, kot le knjige. Srečanja bralnih klubov tako niso le tematsko obarvani pogovori, ampak tudi možnost, da mladim pokažemo, kako postati samostojen uporabnik knjižnice in kako najbolje izkoristiti tisto, kar ponuja. Vseeno mladostnikom ne vsiljujmo knjig. Če želijo po njih poseči sami, jih pogumno usmerimo naprej, sicer pa je utopično pričakovati, da bomo v knjižnico pritegnili vse mlade. Ampak če jih vanjo pripeljemo le nekaj in če ti ostanejo njeni zvesti obiskovalci vse življenje, ki bodo veselje in strast do branja širili naprej, smo že naredili veliko.

8. CITIRANI VIRI IN LITERATURA

Bošnjak, B. (1997). Vloga mladinskih knjižničarjev pri razvijanju bralnih interesov mladih. *Knjižnica*, 41 (2/3), 141–154.

Branje je žur, reading is cool. Pridobljeno 13. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.knjiznica-velenje.si/3241>.

Buklžur. Pridobljeno 13. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.kts-trbovlje.si/buklzur/>.

Collins, J. (2008). Bookedconversation: aneighth grade readingmotivation program. *LibraryMediaConnection*, 26 (7), 44–45.

Elley, W. B. (1995). *Kako berejo učenci po svetu in pri nas?*. Nova Gorica: Educa.

Fejstbuckerji. Pridobljeno 13. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.mladinska.com/fejstbuk/fejstbuckerji>.

Grosman, M. (2003). Pomen branja za posameznika in širšo družbo. *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja*. Ljubljana: Mladinska knjiga. 10–12.

Grosman, M. (2004). *Zagovor branja*. Ljubljana: Sophia.

Grosman, M. (2006). *Razsežnosti branja: za boljšo bralno pismenost*. Ljubljana: Karantanija.

Heard, J. (2015). Engagingteens in recreationalreadingthroughbookclubs. *KnowledgeQuest*, 43 (5), 64–68.

Hooper, B. (2016). *The librarian's guide to bookprogramsandauthorevents*. Chicago: ALA Editions.

IFLA. (2015). *Guidelinesforlibraryservicesforyoungadults*. Pridobljeno 8. 10. 2017 s spletne strani:<https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ya-guidelines2-en.pdf>.

Jamnik, T. (2015). *Medgeneracijsko branje mladinskih knjig*. Pridobljeno 20. 10. 2017 s spletne strani: http://www.jakrs.si/fileadmin/datoteke/Nova_spletna_stran/Bralna_kultura/Sodelovanje/Medgeneracijsko_branje/mg-projekt-14-15-porocilo.pdf.

Jones, P., Hartman, M., Taylor, P. (2006). *Connectingwithreluctantteenreaders: tips, titles, andtools*. New York: Neal-SchumanPublishers.

Knjigajmo migajmo. Pridobljeno 13. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.knjigajmo-migajmo.si/>.

Kropp, P. (2000). *Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje*. Tržič: Učila.

Novljan, S. (2007). Vpliv knjižnice na branje - vpliv branja na njen razvoj. *Knjižnica*, 37 (3), 161–176.

Novljan, S. (2011). Ko je izbira ovira v napredovanju. *Bralna pismenost v Sloveniji in Evropi: zbornik konference*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 181–194.

OECD PISA 2009: Prvi rezultati. (2010). Pridobljeno 8. 10. 2017 s spletne strani: http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/PISA/PISA2009/PISA2009_p_rviRezultati.pdf.

Osborne, S. (2008). *Essentialguideforreadinggroups: discoveryournextgreatread....* London: A & C Black.

Pavlica, H. (2000). Študentski bralni klub – nova oblika druženja in izobraževanja. *Bralna sposobnost ima neomejen možnosti razvoja: zbornik Bralnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo. 191–197.

Pečjak, S. (1999). *Osnove psihologije branja: spiralni model kot oblika razvijanja bralnih sposobnosti učencev*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Poročilo raziskave z naslovom »Bralna kultura in nakupovanje knjig v Republiki Sloveniji«. (2014). Pridobljeno 8. 10. 2017 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/samozaposleni_v_kulturi/Bralna_kultura_in_nakupovanje_knjig_v_Republiki_Sloveniji_final.pdf

Rastem s knjigo. Pridobljeno 8. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>.

Resman, S. (2010). *Da bodo še naprej obiskovali knjižnico: oddelek za mladostnike v MKL*.

Pridobljeno 1. 10. 2017 s spletne strani:

https://www.mklj.si/images/dokumenti/splosno/o_nas/informacije_javnega_znacaja/Oddelek_za_mladostnike_v_MKL.pdf.

Saksida, I. (2000). *Otroci naj ne bi nikoli brali za kazen!. (Skrivni) dnevnik: ali kako povečati priljubljenost branja med osnovnošolci?*. Ljubljana: Rokus. 7–19.

Sarto, M. (2015). *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev*. Medvode: Malinc.

Shriver, L. (2007). *Thebookclubbible: thedefinitiveguidethateverybookclubmemberneeds*. London: Michael O'Mara Books.

Siegel, D. J. (2014). *Vihar v glavi: moč najstniških možganov*. Domžale: Družinski in terapevtski center Pogled.

Small, R. V., Arnone, M. P., Bennett, E. (2017). A hook and a book: rewards as motivators in public library summer reading programs. *Children and Libraries*, 15 (1), 7–15.

Smernice za mlade v MKL: z mladimi ustvarjalno in izobraževalno povezana MKL.

Pridobljeno 1. 10. 2017 s spletne strani:

https://www.mklj.si/images/dokumenti/splosno/o_nas/informacije_javnega_znacaja/Smernice_za_mlade_v_MKL_z_naslovnico.pdf.

Standardi za splošne knjižnice. (2005). Pridobljeno s spletne strani:

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_spl_k_sprejeti.pdf.

Žigon, M. (2001). Motivacijski dejavniki branja. *Branje na stičišču: zbornik simpozija, Sežana, 26. november 2001*. Sežana: Bralno društvo Primorske: Knjižnica Srečka Kosovela. 9–23.

Žnidaršič, M. (2000). Raziskovanje branja in kupovanja knjig. *(Skrivni) dnevnik: ali kako povečati priljubljenost branja med osnovnošolci?*. Ljubljana: Rokus.

9. PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Pozdravljen/a!

Sem Mojca Kos in s krajšo anketo želim ugotoviti, kakšne želje imajo mladi bralci v naši knjižnici. Ker sem sama strastna bralka in sem v mlajših letih pogrešala sogovornike, s katerimi bi se pogovarjala o prebranih knjigah, me predvsem zanima, kakšno je tvoje mnenje o bralnih klubih. Zato te prosim, da si vzameš nekaj minut in odgovoriš na vprašanja ter mi tako pomagaš k boljši ponudbi naše knjižnice.

1. Starost:
2. Kaj si predstavljaš pod izrazom »bralni klub«?
3. Bi se želel/a udeleževati srečanj takšnega kluba?
4. Kakšna so tvoja pričakovanja, želje, predlogi?

Hvala za tvoj čas in za sodelovanje!